

Éhe a Szónak, éhe a Szépnek

“Hungry for Words, Hungry for Beauty”

Ady Endre halálának centenáriumi emlékévében számos eseményen emlékeznek meg a költőről, aki anno az új idők, új dalaival zengte. A könyvszekrények polcáról ilyenkor az emberek is egyre gyakrabban veszik le a műveit tartalmazó köteteket, hogy újrolvassák örökbecsű alkotásait. A címben idézett sor a poéta Csák Máté földjén című versében olvasható. Türi Török Tibor szépművest szintén ez a kettős „éhség” hajtja. Gondolatait következetes módon mindig szóban is rögzíti, a szépség iránti érzékenységet pedig nap mint nap szobrászként éli meg és magángyűjtőként kamatoztatja.

Jó esetben nem tudjuk, mire születünk – mondja a művész. – Mi az az örömteli cselekvés, melynek áldozhatunk úgy, hogy még pénzt is nyomnak érte a markunkba?

Ha későn jövünk rá, rosszabb, mintha soha, mert megtudjuk, miről maradtunk le. A sors mézesmadzagjának csak a farkába haraphattunk. Gyerekkoromban nagyon szerettem rajzolni. Ha nem volt mire, akkor még a vécépapírra is autókat, repülőket és katonákat róttam. A főiskolán sokat feszített a papírra vetés vágya. Igazából akkor tudtam valaminek teljes birtokába jutni, ha le is rajzoltam. Van, ki simogatja, fényképezi, ápolja, feldolgozza, falja és gyűjti – tehát megveszi. Nekem a ceruzám, tollam, zsírkrétám volt a nyárs, melyre felszúrhattam, süthettem és ehettem

a képi áldozatot. Ha kivételül láttam a vásznamen vagy a faroston, ízlésem szerint helyére igazítottam. Nem akartam vitázni és meggyőzni, elég volt ábrázoló szenvedélyem ketrecébe zárni. Itt nekem volt igazam, addig, míg ellenvéleményt nem mondtak róla. De már az enyém volt, magamba fogadtam, megszülettem, részem része lett, mely egy és ugyanaz.

■ Ám végül mégse a festészet lett a vezérlő csillaga...

– Életem – jobbik esetben! – háromnegyedén túl fogtam kezembe az agyagot, és szoborkészítésbe fogtam. Négyévnyi gyakorlat, próbálkozás, autodidakta megszállottság után munkáim kisebb hányada közterekre került. Igyekszem nemcsak a saját, hanem az emberek szépségigényét is kiszolgálni. Jobbára magyar történelmi személyeket formázok meg, ezzel nemzetföltém is cselekvő szakaszába léphettem.

■ Hogyan úzi el a műtermi magányt?

– Hangoskönyvet hallgatok, míg a kezem a művészagyagot Széchényivé, Liszté vagy Puskás Öcsivé pofozza. Ujjaim habzsolják az életet, miközben füleim befogadják az irodalom remekait. Nemes munka, jó szórakozás, szinte lumpolás. Szesz nélküli duhajkodás, és világkörüli nagy-nagy utazás. A szűk helyiségbe bepréselődik a világ. A Kékestől sem lehet messzebbre látni annál, amit a falak vetítenek felém.

■ Milyen intenzitással dolgozik?

– A napjaim javarésztében formázófa van a kezemben. Nem sürget semmi, jól kiélhetem a reprodukálás örömét. Az, hogy úgymond eltemetem magam a műterem kriptájába, annak is betudható, hogy tudatalatt be akarom hozni a meddő előéletem miatti lemaradást. A szükség prózaívá, a művészet költővé tesz. Tollal, festékkel, agyaggal, kövel materizálható a lélek, melyek konzerválják lényed szavait a közönség felé. Mostanvaló hitem szerint a szobrászat elégíti ki ambícióimat. Le tud kötni, és a világba kiáltja, miről eddig nem is tudtam vagy hallgattam. E kifejező eszköz nyelvét értem, és ő tudja, miként szóljon hozzám.

The centennial anniversary year of the death of Endre Ady sees a number of events in commemoration of him, a Hungarian poet who once “burst in with new songs from the West”. This is a period when people more often take off volumes with his poems from the bookshelves so they can read his evergreen masterpieces again and again. The line quoted in the title comes from Ady’s poem “On the land of Máté Csák”. Tibor Türi Török artist is inspired by this “double hunger”, as well. He consequently records his thoughts in audio format, too. In the meantime, Türi Török exploits his sensibility to beauty as a sculptor and a private collector day by day.

In an ideal case we do not know what we were born for – says the artist. What is the joyful activity we can dedicate our life to, and, at the same time, we are also paid for?

It is worse if we find it out later than never at all, because we realise what we missed. In such case we could only taste the “tail of the honeycomb of Life”. I really liked to draw when I was a child. If nothing was around, I drew cars, aeroplanes and soldiers on even the toilet paper. My drawing course at the college took me further. Actually, I

Áprily Lajos szobra, Erdély

■ **Az „éhe a Szónak” gondolat, ördög sarkantyújaként szintén jelen van mindennapjaiban?**

– Már középiskolai nevelőtanárként is novellákat írtam. Nekem ez a legigazabb önkifejezési forma. Nappalaimat a műteremben töltöm, éjjel pedig jöhet a papír és a ceruza. Az emlékeim a legjobb társaságot biztosítják számomra. Izgalmasak a „velük” töltött esték, hiszen mesélnek nekem, utaztatnak térben és időben. Amit leírok a múltból, jobban átélem, mintha beszélnék róla. Amikor az emlékeimet gyémánttá csiszolva papírra rögzítem, újraélednek és hűen idézik meg a történeteket. Mikor a szobraim miatt rongál a tömény rosszindulat, és csüggeszt a megalázás, akkor írásba fogok. Ám az onnét csordogáló elismerés csak szívószállal kavarr hullámot a műfaj poharában. Bár igazán nem panaszkodhatom. Novelláimmal számos pályázaton előkelő helyezést értem el és tucatnyi művészlegatásba is bekerültek.

could take full control of something if I had the chance to draw it. Some prefer to caress, take a photo of, takes care of, process, eat or collect – i.e. buy – things. For me it was the pencil, pen, crayon I used as skewer with which I could pick, roast and eat the “pictured victim”. If I did not like something on the canvas or the fibreboard, then I changed it anyhow I liked. I did not want to debate or convince, it was enough to lock it up in the cage of my drawing passion. I had been always right in this regard until some contrary opinions arrived. Nevertheless, it was all mine by that time, I built it in myself, gave birth to it, it became an integral part of me, I became one with it.

■ **Eventually, you did not end up as a painter in your life...**

– I had lived – ideally – three-quarter part of my time when I grabbed the material and started to make sculptures. After four years

of practice, attempts and autodidact obsession a minor part of my works were set up in public spaces. I try to satisfy not only my desire for beauty, but also that of the people. I predominantly shape Hungarian historical personalities, meaning that I also became active in acting for my nation.

■ **How do you get rid of the feeling of loneliness in the studio?**

– I listen to audiobooks while my hands are shaping the artist’s material into Széchenyi, Liszt or “Puskás Öcsi”. My fingers are hungry for life, and in the meantime my ears can accept the masterpieces of literature. A noble job, a good entertainment and almost a true razzle. Carousing without any alcohol and a great journey around the world. The world is squeezed into a small room. No better view is offered by the Kékes than what I see reflecting from the walls.

■ **What is your work intensity?**

– I have a wooden shaper in my hands in the majority of the days. I have nowhere to hurry, I can give myself to the joy of reproduction freely. Burying myself in the crypt of the studio is also explained by my unconscious and implicit intention to catch up with what I missed in my unproductive past life period. Necessity makes us prosaic, art makes us a poet. By using pen, paint, material and stone, the soul can be materialised, and the message from deep within are preserved towards your audience. My present faith tells me it is sculpture which satisfies my ambition. It relaxes me and makes me shout to the world what I did not know was there or simply hid. I understand the language of this way of expression, and it knows how to talk to me.

■ **Is the thought “hungry for words” also with you as the “devil’s spurs” all the time?**

– I wrote short stories already as a boarding school teacher. I think this is the most authentic way to express myself. I spend my days in a studio, and at night come the paper and pencil in my hands. My memories mean the best company for me. It is exciting to spend the night with “them”: they tell me stories, travel with me in space and time. What I write down from my past is more real to me than simply talking about it. When recording my memories on the paper like fabricating a diamond, they become real again and accurately recall what happened in the past. When I experience massive hostility towards my sculptures and I feel humiliated,

■ **A szépség iránti érzékenysége, a különleges tárgyak gyűjtésében is megnyilvánul.**

– Már fiatalkoromban is rendszeresen végigjártam az összes bolhapiacot és fáradhatatlanul böngésztem a feleslegesnek tűnő tárgyak között. Akkor így oltottam a szépség iránti „éhemet”. Szenvedélyes gyűjtővé váltam, aki minden „kacatban” észreveszi azt, amiért az a valami vonzó és figyelemre méltó. Budapestről emigrálva, igazán csak kilencedik lakhelyemen, Keszthelyen leltem otthonra. A város befogadta a különböző tematikájú, több ezer darabos gyűjteményemet. Az idelátogatók nagy örömeire Keszthelyen működik a Népviseletes Babamúzeum, a Magyar Történelmi Panoptikum, illetve a Nostalgia Múzeum egyaránt. Munkásságomért számos kitüntetésben részesültem. Két aranydiplomát kaptam: egyiket 2003-ban a Rákóczi Szövetségtől, illetve a másodikat 2006-ban a nemzeti hagyományok ápolásáért a Kossuth Szö-

I start to write. However, recognition that comes from writing is like stirring water in the “glass of sculpture” with a straw only. But I have no reason to complain. My short stories achieved prestigious ranking in a number of contests, and were also published in a dozen of selections.

■ **Your sensibility to beauty is also reflected in collecting special objects.**

– I went from one flea market to another already when I was young, tirelessly seeking objects that seemed useless. In those times I fed my “hunger” for beauty. I became a passionate collector who always found something attractive and catchy in every “junk”. Leaving Budapest behind I found a real home only in Keszthely, the ninth one in my life. The town admitted my colourful collection which comprises thousands of pieces. For the visitors’ satisfaction Keszthely is home to the Doll Museum, the Hungarian Historical Wax Museum and the Nostalgia Museum, too. I have been awarded a number of prizes for my work. I have received two golden diplomas: one from the Rákóczi Federation in 2003 and a second one in 2006 from the Kossuth Federation for promoting Hungarian traditions. My Doll Museum – where dolls dressed in folk costumes are put on show – was awarded with the Pro Cultura prize in 2009. I am proud of my “Order of Merit for the Hungarians” which was awarded to me by the 1956’ Association in 2017.

vetségtől. 2009-ben a Népviseletes Babamúzeumom Pro Cultura díjat nyert. Büszke vagyok rá, hogy 2017-ben az 56-os Szövetségtől megkaptam a Magyarságsért Érdemrendet.

■ **Említette, hogy a képzőművészet terén korábban a rajzszenvedély ragadta magával.**

– Fiatal középiskolai tanárként rajzszakköröket tartottam. Öröm számomra, hogy számos tanítványomból elismert művész lett. Ám közel tíz éve a szobrászat mellett köteleztem el magam. Köztéri alkotásaim számos településen kaptak helyet. Szent Margit szobra az egykori veszprémi kolostora elé került, Bódi Mária Magdolna szintén a szép dunántúli városban, az érseki palota előtt látható. A Mindszenti Józsefről készült alkotás Budapesten a Lehel-templom előtt áll és szintén a fővárosban, a Hagyományok Házánál található Halmos Béla szobra. A Márton Áron püspökről készült mű

■ **You have mentioned that it was the passion for drawing which grabbed you in the field of fine arts.**

– I held drawing faculties as a young secondary school teacher. It is a pleasure for me to see that many of my then students have become recognised artists. However, I got finally engaged in sculpture ten years ago. My works have been set up in public spaces in a number of settlements. The sculpture of Saint Margaret was placed of her then monastery in Veszprém, while that of Mária Magdolna Bódi was also put on display in the beautiful Transdanubian town, right in front of the Archbishop’s Palace. My work of József Mindszenti was erected in Budapest, in front of the Lehel Church. The capital is home to my sculpture of Béla Halmos, as well. It was placed at the House of Traditions. The one shaped of Áron Márton Bishop is in Tuszán, while that of Ferenc Rákóczi in Keszthely. A great number of my works have been taken abroad: To the historical places of Great Hungary, including Erdély, Kárpátalja, Délvidék, as well as to Poland and Turkey. Cur-

Tuszánon, a Rákóczi Ferencet ábrázoló pedig Keszthelyen látható. Számos művem határon túlra: Erdélybe, Felvidékre, Kárpátaljára és Délvidékre, illetve Lengyelországba, valamint Törökországba is elkerült. Most élem jövőm utolsó negyedét (?). Átpasszíroztam magam az élet alagútján. Átrohant velem az élet gyorsvonata. A malomkerék közben bedarált sok barátot, helyszínt, szerepet, körülményt, hangulatot, trillát, illatot, ízeket, és bizony, nem egy „ént” is. (Sokféle voltam, közel azonos csomagolásban.) Már nem örülnék, ha a szobrászatnál testhezállóbb foglalatosság szólítana meg így: „én vagyok hozzád közelebb, nem a kerámia, engem művelj, és értem rajongj!” Nem szeretném megcsalni hűséges társamat, hiszen annyi titkot tartogat még a számomra! De időm se lenne az újhoz, vagy neki hozzáam, mert mire kitanulnánk egymást, idegen dimenziók parancsolhatnak el...

Szendi Horváth Éva

rently, I am living the last quarter period of my life (?). I put myself through the “corridor of life”. The “express of life” ran away with me. In the meantime, the mill wheel took away many friends, places, roles, circumstances, moods, trills, tastes and “many from me”, as well. (I have had so many faces till now, in nearly the same “package”.) Today I do not wish any other thing to touch me like sculpture touched me once: “I am the closest to you, not ceramics, work on me, adore me!” I do not want to cheat on my faithful partner, because it still has so many secrets to tell me! Anyway, I would not have enough time to start something new, and new things would not either. By the time we could get to know each other well, “foreign dimensions” could take me away...

Magastúzú, kültéri spanyol művészkerámia